

Zemberek Tasarım'a göre genç mimarlar risk almalı

İki genç mimar Başak Cengiz ve Şafak Emrence iş dünyasının insanı örnekleştirmesine maruz kalmadan tasarımcı hayatlarını yaşamak üzere 2001 yılında kendi ofislerini kurdular. Onlarla Zemberek Tasarım'ın oluşum süreci üzerinden mimarlık ortamında genç mimarların konumunu konuştuk.

Başak Cengiz

Başak Cengiz: Kendi tasarım hayatınızı sürdürmek üzere hangi alanlarda bir çalışma ortamı inşa ettiniz ve ya ediyorsunuz?

Şafak Emrence: Okul bittiğinde tercih edilecek çok fazla alan yok maalesef. Klasik iki yöntem vardır. Bunlardan biri tanınmış bir mimarın yanında az bir ücretle çalışıp deneyim kazanmak, diğeri daha küçük bir ofiste çok mimarlık yapıp hayat standartını biraz daha yükseltmek. Bence bu iki rasyonel yöntemden birine körü körüne bağlanmak yapılacak en büyük hata. Tanınmış ofisler tabii ki çok değerli bir potansiyel içerir ve kendinizi çok geliştirebileceğiniz süreçlerdir ama amaçladığınız o mimarların yerinde olabilmekse bu edini mi sağlayamazsınız bence. Dolayısıyla alternatiflerini arttırabilmek için yapılabilecek tek şey teknik anlamda daha çok söz sahibi olabileceğin bir ortam yaratmak kendine. Bunların en başında gelen de "kendi işini yapmak" denilen durum. Biz bunu yapma karar aldığımızda gördük ki mimarlık alanında yapabileceğimiz şeyler oldukça fazla aslında ama yeni başlayan ve kendi işini yapacak insanların seçim yapabileceği alanlar daralıyor. Biz tasarım yapabileceğimiz çalışma alanlarını bulmaya çalışıyoruz. Bu doğrultuda geldiğimiz nokta şu an için dekorasyon ve fuar standı ve hatta ürün tasarımı.

Tasarımcı olarak varolabileceğiniz alanlar olduğu mi için tercih ettiniz bunları yoksa hayat bir şekilde bu noktaya mı getirdi sizi?

Başak Cengiz: Net olarak bizim yaptığımız bir tercih değildi. Zamanla şekillenen bir şey oldu. Okuldan mezun olduktan sonra ikimizde başka yerlerde çalıştık ve farklı deneyimler edindik. Sonra bunları kendiliğinden birleştirdik.

ŞE: Ben mezun olduktan sonra yapıyla ilgili hiç uğraşmadım. Ürün tasarımı, sunum hizmetleri, fuar standı gibi bi-

Şafak Emrence

raz daha yan disiplinler sayılabilecek işlerle ilgilendim. Bir de mesela altı ay Sabancı'da çalıştım. Orada da tamamen masa başı bir işim vardı. Ama oradan edindiğim bazı tecrübeler oldu. Masanın karşı tarafında idim: Orada servis alan kimseydim, şimdi o tür insanlara servis veriyorum. Biraz işin etrafında dolanıp sonra merkeze

onu görüyor olmak da önemli. Bir de bu deneyimler sizin bir duruş getiriyor insana. Ben mutfak tasarımı yaptım, büyük bir mermer firmasında uygulama ve malzeme satışı sonrasında firma adına teknik destek verdim. En uzun deneyimim ise dekorasyon ve şantiye idi. Bunların hepsi ayrı ayrı işler. Yaşımıza göre çok farklı alanlarda çalışma fırsatımız oldu ve bunlar garip bir şekilde keşişti.

Bu garip dediğin durum; genç birer tasarımcı olarak kendi işini kurma karar ve bunu yapacak yetkinliği edinme süreci önemli gözüktüyor.

BC: Bu süreç enteresan aslında çünkü biz bir gün "çalıştığımız işlerden ayrılalım artık, zamanı gelmiş, kendimize bir ofis

O sırada Şafak da ben de başka başka işlerde çalışıyorduk ve çok hızlı bir kararla o teklifi kabul edip işlerimizden ayrıldık ve Zemberek Tasarım'ı kurduk. Oysa, açıkçası benim düşündüğüm aşağı yukarı 40 yaşından önce kendi işimi yapamayacağımı.

ŞE: Sonuçta tesadüfler de çok şekillendiriyor ama insanın di-

"Çalıştığımız işlerden artık ayrılalım, kendimize bir ofis açalım demedik. Ya batarız ya çıkarız, en kötü ihtimalle de yolu da denemiş oluruz dedik"

retmesi ve kararlı olması da ayrı bir nokta.
Rastlantının bile bir kendi

odaklanmak bazı durumlarda çok daha iyi olabiliyor. Bu noktada da insanın çalıştığı ortamda neyi öğrendiğinin bilincinde olması çok önemli bir şey bence.

BC: Bizim şansımız iki kişi olmamızdan kaynaklanıyor. Birbirine destek olmak kısmı da var bunun tabii, bir de alt yapısal birikimlerimizi birleştirmiş olduk. Ben Şafaktan farklı olarak yarı zamanlı işlerle başladım. Yeni mezun biriyken oralarda kendi konumunu ve daha deneyimli insanların neler yapabileceğini anlıyorsun aslında. Sifir noktasında da değilsin ve

açalım ve bunu devam ettirelim" demedik. Daha öğrenciyken kurduğumuz bir atölye

"Alternatiflerini arttırabilmek için yapılabilecek tek şey söz sahibi olabileceğin bir ortam yaratmak kendine"

vardı 5 kişiyli, 3. sınıfta falandık sanırım o zaman. Orada tanıştığımız müşterilerden bir tanesi 4 veya 5 yıl sonra telefon etti bana ve bir iş teklifi etti.

mantığı var çünkü. Yani öğrenciyken atölye kuran ve böyle beklenmedik bir tek-

lifi değerlendirecek yapıda insanlar olmanızla ilgili sanırım biraz da.

ŞE: Bir de alınabilecek risk sınırını biraz yukarı çekmenle il-

Fotoğraflar: Çetin Karapınar

gili.
BC: Evet bu % 100 riskti. Ya batarız ya çıkarız, en kötü ihtimalle daha az ücretli başka işler buluruz ama bu yolu da denemiş oluruz dedik. İyi ki öyle yapmışız. Daha sonra enteresan bağlantılarla başka başka işler yaptık.

Evet ama her aşamasını sizin çözümlediğiniz bir iş hayatının zorlukları da çok fazla olsa gerek kuşkusuz.

ŞE: Bizim yaptığımız işler çok genel tanımla bilginin (brifin) alınmasından o tasarımın

durumunda oluyoruz. Yoksa tasarımı alamayacak.

Çokluklu bir tasarım ortamı yaşıyorsunuz, ileride tasarım hayatınızı devam ettirmek istediğiniz belirli bir alan var mı, ya da şu an öğöremediğiniz herhangi bir alanın oluşmasına ait bir fikriniz?

BC: Çok net alınmış bir kararımız yok, biraz gelen işler bizi yönlendiriyor ama bir noktadan başladığın zaman bu çorap sökücü gibi gidiyor ve başka alanlar açıyor insanın önüne. Hayat daha çok şu an yaptığımız işlere ağırlık vermemizi gerektirecekse bile, bu ofisi biraz daha yapılandırıp yükümüzü hafiflettiğimiz zaman en azından mimari tasarıma vakit ayırabiliriz diye düşünüyorum.

ŞE: Bu noktada uygulama ve malzemenin kopmamak gibi bir avantajımız var. Çünkü bunun, tasarlanmanın önemli bir parçası olduğunu düşünüyoruz. Sonuçta bir tasarım alanı içindeyiz ve küçük ölçekli projede büyük ölçekli projede aynı tasarım zihniyle üretiyor.

BC: Aslında iç mimariyle ilgili projelerimizde o ölçeğe çok yaklaşıyoruz. Elbette bir binayı inşa etmek değil yaptığımız ama içini tasarlayacağımız yapıyı salt bir kabuk olarak ele alıyoruz. Düşey değil yatay bir dolaşım katları bağlamaya,

teslim edilmesine kadar olan tüm süreçleri kapsıyor. Muhabese, çizim, şantiye. Bütün bunları sadece bu riski üzerine aldığımızda öğrenebiliyorsunuz ama bu da zaten bu mesleğin içinde olması gereken bir şey. Özellikle tasarım sürecinde sonraya bırakabiliğimiz çok az şey oluyor. Genelde o noktanın detay anlamında çözümünde bir fikrimiz olduğu zaman ya da bir fikrimiz olabileceğini hissettiğimiz zaman ilerleyebiliyoruz.

"Tasarım yapabileceğimiz alanları bulmaya çalışıyoruz. Şu an geldiğimiz noktada dekorasyon, fuar standı ve hatta ürün tasarımı yapıyoruz"

Müşterinin kendini mimara teslim etme durumu pek alışık olduğumuz bir şey değil zaten ama genç mimarlarla yaklaşımın nasıl oluyor?
BC: Türkiye genel olarak hizmet satın almayı hala çok fazla bilmiyor. Ürün satın almakla, ciddi bir ticari ilişkiye girmekle karıştırılıyor bu. Biz bir bakıma danışmanlık hizmeti veriyoruz aslında ve müşteriye ilk önce talebin ne demek olduğunu anlatmak durumunda oluyoruz çoğunlukla.

ŞE: Bilgilendirme (brif) kavramını anlatmakta zorluk çekiyoruz. Talepler hiçbir zaman bizim ele alabileceğimiz bir yönde netleşmiş olmuyor, bunun dışındaki bir alanda da çok fazla netleşmiş oluyor. Müşteriye talebin, nesenin kendisinin veya mekanın şemasının tarifi değil onun etkisi, algısı vb. olması gerektiğini anlatmak zorunda kalıyoruz ya da bu talepleri bile biz yaratmak

binanın giriş yönünü değiştirmeye kadar zorluyoruz. Çünkü gelen taleple ortaya çıkacak tasarımın sınırları arasında etken faktör tamamen tasarımcı yani ne kadar çekebilirseniz o işin kapsamı o kadar genişliyor.

ŞE: Necati Hoca'nın anlattığı buğday tarlasında en büyük buğdayı seçme hikayesinde olduğu gibi insan iş hayatının belli bir kısmını denemelerle geçirebilir, bunun doğru bir şey olduğunu da düşünüyorum. Dolayısıyla biz hayır demeyerek alternatif yaratmaya ve bunların arasından seçim yapma olanağı sağlamaya çalışıyoruz. Bunun devamında da geçirdiğimiz sürecin bir tartışmasını yapıp daha tanımlı bir yönde ilerleyeceğimiz belki. Zaten mimarlık eğitimi aldıktan sonra hangi alanda varolursan ol bunun etkilerinden kaçınmam olası değildir. Bir bakışın oluşuyor çünkü.